

TƏBİB

Rektor Dövlət İmtahan Mərkəzini yubileyi münasibətilə təbrik edib

səh. 2

Şəhid ailəsi üzvü olan tələbələr və əməkdaşlarla görüşlər keçirilib

səh. 3

Novruz və Ramazan bayramları münasibətilə görüş keçirilib

Rektor, professor Gəray Gəraybəyli: Universitetimizin uğurları kollektivin birgə fəaliyyəti və fədakar əməyinin nəticəsidir

səh.2

Vərəmlə mübarizə bütün cəmiyyətin vəzifəsidir

səh. 4

Hərbi xidmətlə bağlı mühüm yeniliklər tələbələrə çatdırılıb

Son dəyişikliklər məzunlarımızın zabit rütbəsində və həkim kimi hərbi xidmət keçməsinə nəzərdə tutur

səh. 4

Həyatla ölüm arasında keşik çəkənlər

Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Anesteziologiya-reanimatologiya və intensiv terapiya şöbəindən reportaj

səh. 5

Azərbaycan və Türkiyə alimlərinin ortaq tədqiqat perspektivləri

Rektor, professor Gəray Gəraybəyli qarşılıqlı elmi əməkdaşlıqla məşğul olan alimləri qəbul edib

səh. 2

Uşaqların boy inkişafına təsir edən faktorlar

Optimal qidalanma "çox yemək" deyil, spesifik ehtiyacları qarşılamaqdır

səh. 6

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2016-cı il 11 aprel tarixli Fərmanı ilə yaradılan Dövlət İmtahan Mərkəzinin 10 illik yubileyi qeyd olunur. Yubiley münasibətilə müxtəlif qurumların rəhbər şəxsləri DİM-ə təbriklər ünvanlayır.

və gənclərin seçimində yox, həmçinin növbəti mərhələlərdə, proqramların təkmilləşdirilməsində, rezidenturaya qəbul prosesində, sualların formalaşmasında, zəif bəndlərin aşkara çıxarılmasında DİM bizə çox böyük köməklik göstərir". Təbrikində Dövlət İmtahan Mərkəzinin rəhbəri Mələykə Abbaszadənin xidmətlərini yüksək qiymətləndirən professor G. Ge-

Rektor Dövlət İmtahan Mərkəzini yubileyi münasibətilə təbrik edib

Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, professor Gəray Gəraybəyli də Mərkəzin əməkdaşlarını 10 illik yubiley münasibətilə təbrik edib. Rektor təbrikində tibb kadrlarının hazırlanmasında tələbələrə seçiminin əsas faktorlardan biri olduğunu və bu prosesdə artıq uzun illərdir ki, Dövlət İmtahan Mərkəzi ilə ATU arasında çox dərin və məhsuldar əməkdaşlıq qurulduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, DİM təkcə imtahanları keçirən bir qurum deyil, digər ali təhsil

müəssisələri ilə birgə hazırlanan kadrların, o cümlədən tibb kadrlarının peşəkarlığına zəmin yaradan əsas sistemdir: "Xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, son illər Dövlət İmtahan Mərkəzində tətbiq olunan yeni texnologiyalar, məlumatların analizi, ardıcıl təkmilləşdirmə və qurumun ölkədə olan təhsil prosesinə yanaşmasının göstəricisidir. Azərbaycan Tibb Universiteti olaraq Dövlət İmtahan Mərkəzi ilə əməkdaşlıqdan çox faydalanırıq. Çünki təkcə tələbələr

raybəyli, məhz onun peşəkarlığı, işə yanaşması, davamlı təkmilləşmə prosesini daim diqqətdə saxlaması sayəsində Mərkəzin ötən illər ərzində çox keyfiyyətli fəaliyyət göstərdiyini deyib. Rektor Azərbaycan Tibb Universitetinin professor-müəllim heyəti, tələbələri və şəxsən öz adından başda Mələykə xanım olmaqla DİM-in bütün əməkdaşlarını yubiley münasibətilə bir daha təbrik edərək, gələcək fəaliyyətlərində böyük uğurlar arzulayıb.

Novruz və Ramazan bayramları münasibətilə görüş keçirilib

ATU-nun rektoru, professor Gəray Gəraybəyli Novruz və Ramazan bayramları münasibətilə universitetin kollektivi ilə görüş keçirib. Rektor çıxışında prorektorları, dekanları və bütün əməkdaşları salamlayaraq bildirib ki, bu bayramlar cəmiyyət üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır və birlik, həmrəylik, mənəvi dəyərlərin təcəssümüdür. Professor G. Gəraybəyli vurğulayıb ki, universitet kollektivi hər zaman yüksək peşəkarlıq və qarşılıqlı əməkdaşlıq nümunəsi göstərib. Əldə olunan uğurlar məhz kollektivin

birgə fəaliyyəti və fədakar əməyinin nəticəsidir. Sonda rektor kollektiv üzvlərinə və onların ailələrinə möhkəm cansağlığı, ruzi-bərəkət, ailə səadəti və gələcək fəaliyyətlərində yeni-yeni nailiyyətlər arzulayıb. Tədbirdə prorektorlar Anar Ağayev, Mələhət Sultan, Orxan İsayev, Mahir Səfərov, İlqar Mehrabov, Nizami Adilov, həmçinin dekanlar Elşad Novruzov, İsrail Məhərrəmbəyli, Elmira Əliyeva, Qalina Qəniyeva, Fərəh Mədətli və professor-müəllim heyətinin nümayəndələri iştirak edib.

Azərbaycan və Türkiyə alimlərinin ortaq tədqiqat perspektivləri

Rektor, professor Gəray Gəraybəyli qarşılıqlı elmi əməkdaşlıqla məşğul olan alimləri qəbul edib

Azərbaycan və Türkiyə alimləri arasında formalaşmış elmi əməkdaşlıq son illərdə daha da dərinləşərək yeni istiqamətlər üzrə inkişaf etməkdədir. Bu əməkdaşlıq çərçivəsində ATU-da növbəti görüş keçirilib. Görüşdə tərəflər həm əvvəlki nailiyyətləri xatırlayıb, həm də gələcək planlar ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Bakı Dövlət Universitetinin Biofizika və biokimya kafedrasının müdiri, professor Rövşən Xəlilov qeyd edib ki, bu əməkdaşlığın əsası bir neçə il əvvəl qoyulub və artıq bu müddətdə müxtəlif sahələri əhatə edən 30-dan artıq elmi məqalə hazırlanıb. Bu prosesdə ATU, BDU, Milli Onkologiya Mərkəzi və digər elmi qurumların əməkdaşları fəal iştirak ediblər. Hazırda isə bir neçə yeni məqalə üzərində işlər davam etdirilir və onların nüfuzlu beynəlxalq jurnallarda çap olunması planlaşdırılır. Xüsusi vurğulanıb ki, əməkdaşlıq yalnız klassik tibbi yanaşmalarla məhdudlaşmır. Burada biofizika, biokimya, psixologiya, analitik kimya və riyaziyyat kimi sahələrin inteqrasiyası əsas prioritetlərdən biridir. Bu multidissiplinar yanaşma mürəkkəb

bioloji və psixoloji proseslərin daha dərinləndirilməsinə imkan yaradır. Türkiyənin Ege Universitetinin Biokimya kafedrasının dosenti Aziz Eftekhari müasir elmdə "omiks" texnologiyaları – genomika, proteomika, metabolomika və digər istiqamətlərin sürətlə inkişaf etdiyini diqqətə çatdırıb. Onun sözlərinə görə, bu metodlar vasitəsilə insan orqanizmində baş verən prosesləri sistemli şəkildə öyrənmək, xəstəliklərin yaranma mexanizmlərini daha dəqiq müəyyənləşdirmək mümkündür. Bununla yanaşı, nanotibb sahəsində

əldə olunan yeniliklər diaqnostika və müalicə üsullarının daha effektiv və təhlükəsiz tətbiqini asanlaşdırır. Görüşdə pilotlar üzərində aparılan tədqiqatlar da xüsusi diqqət çəkib. Bildirilib ki, aviasiya sahəsində baş verən hadisələrin böyük bir hissəsi insan amili ilə bağlıdır və burada psixoloji faktorlar mühüm rol oynayır. Alimlər vurğulayıblar ki, stres, hormonal dəyişikliklər və sinir sistemində baş verən proseslər mikro və nano səviyyədə öyrənilməli, bu sahədə yeni yanaşmalar tətbiq olunmalıdır. Həmçinin akademik Arif Paşayevin fikirlərinə istinad edilərək,

bu elmi istiqamətin aktuallığı və onun dərinləndirilməsinin vacibliyi vurğulanıb. Bu tədqiqatların nəticələri yalnız pilotlar üçün deyil, ümumilikdə cəmiyyətin müxtəlif qrupları üçün də əhəmiyyətli ola bilər. Qarşılıqlı elmi əməkdaşlıq istiqamətində fəallıq göstərən alimlərlə görüşdən məmnunluğunu bildirən rektor, professor Gəray Gəraybəyli bu sahədə işlərin gələcəkdə daha da genişlənməyini vurğulayıb. İxtisasca psixiatr olduğunu xatırladan rektor, psixiatriya sahəsində mövcud problemlərə də toxunub. Qeyd edib ki, bir çox psixi xəstəliklərin, məsələn, şizofreniya və depressiyanın hələ də konkret bioloji markerləri müəyyən edilməyib. Bu səbəbdən diaqnostika əsasən klinik müşahidələrə əsaslanır və bu da müəyyən çətinliklər yaradır. Bildirilib ki, hətta gün ərzində insanın psixoloji vəziyyəti dəyişə bilər və bu dəyişiklik diaqnostikanı daha da mürəkkəbləşdirir. Bu baxımdan, yeni biomarkerlərin aşkarlanması və obyektiv diaqnostik metodların hazırlanması mühüm vəzifə kimi qarşıya qoyulub. Alimlər analitik kimyanın bu prosesdə mühüm rol oynadığını qeyd ediblər. Müasir cihazlar – yüksək təzyiqli

maye xromatoqrafiyası, qaz xromatoqrafiyası, kütlə spektrometriyası və digər texnologiyalar vasitəsilə insan orqanizmində çox kiçik miqdarda olan maddələri belə müəyyən etmək mümkündür. Bu üsullar sayəsində dopamin, serotonin kimi neyromediatorların qeyri-invaziv yollarla, məsələn, nəfəs analizi vasitəsilə aşkarlanması istiqamətində tədqiqatlar aparılır. Görüşdə beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi məsələlərinə də toxunulub. Xüsusilə Türkiyənin Ege Universiteti ilə əməkdaşlığın daha da gücləndirilməsi, birgə layihələrin həyata keçirilməsi və gələcəkdə ortaq elmi platformanın yaradılması təklif olunub. Sonda vurğulanıb ki, bu cür əməkdaşlıqlar yalnız elmi nəticələr baxımından deyil, həm də gənc tədqiqatçıların yetişməsi, təcrübə mübadiləsi və innovativ ideyaların inkişafı baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır. Görüşdə Elmi işlər üzrə prorektor Mələhət Sultan, Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektor Orxan İsayev və Normal fiziologiya kafedrasının baş müəllimi Pərvin Zülfüqarova da iştirak edirdilər.

Əməkdaşlarımız beynəlxalq kongresdə poster-məruzə təqdim ediblər

Onkologiya kafedrasının əməkdaşları 12-14 mart tarixlərində İsveçrənin Lugano şəhərində keçirilən ESMO Sarcoma and Rare Cancers Congress 2026 kongresində iştirak ediblər.

ATU-nun Tədris Onkoloji Klinikasının baş həkimi, dosent Tamara Quliyeva və dosent Samirə Səfərova kongres çərçivəsində "Yumşaq toxuma sarkomasının müalicəsinə fərdi biomarker əsaslı yanaşmaların proqnostik potensialının modelləşdirilməsi" mövzusunda poster-məruzə ilə çıxış ediblər. Sarkomalar və nadir xərçəng növləri üzrə ESMO kongresi bu il də qabaqcıl tədqiqatların təqdim olunduğu, yeni müalicə strategiyalarının müzakirə edildiyi və onkologiyanın bu mühüm sahəsinin inkişafı üçün beynəlxalq əməkdaşlığın təşviqi məqsədini güdən aparıcı platforma rolunu oynayır.

Xarici dillər kafedrasında növbəti "Açıq qapı" günü təşkil olunub. Kafedranın müdiri, professor Zəfira Məmmədova qonaqları salamlayaraq xarici dillərin müasir tibb təhsilində mühüm rol oynadığını vurğulayıb.

Xarici dillər kafedrasında növbəti "Açıq qapı" günü təşkil olunub

O bildirib ki, həkimlərin beynəlxalq elmi ədəbiyyata çıxışı, xarici həmkarlarla ünsiyyəti və global tibbi təcrübənin mənimsənilməsi üçün xarici dillərin öyrənilməsi böyük əhəmiyyət daşıyır. Professor qeyd edib ki, kafedrada tədris prosesində müasir və interaktiv metodlardan istifadə olunur, tələbələrin dil bacarıqlarının inkişafı üçün müxtəlif layihə və təşəbbüslər həyata keçirilir. Onun sözlərinə görə, bu cür tədbirlər tələbələr, müəllimlər və qonaqlar arasında açıq ünsiyyətin qurulmasına və təcrübə mübadiləsinə geniş

imkan yaradır. Tədbir çərçivəsində dərslərin gedişi izlənilib, tədris prosesində həyata keçirilən metodlarla əyani tanışlıq olub. Qeyd edək ki, "Açıq qapı" gününün keçirilməsi hər ayın son həftəsinə planlaşdırılıb. Tədbirin məqsədi xarici dillərin tibb təhsilində rolunu nümayiş etdirmək, kafedranın tədris fəaliyyəti,

innovativ metodları və akademik imkanları barədə iştirakçıları məlumatlandırmaq, həmçinin tələbələrdə xarici dillərə marağı artırmaqdır.

Şəhid ailəsi üzvü olan tələbələrle görüş keçirilib

Novruz və Ramazan bayramları ərəfəsində Universitetimizdə təhsil alan şəhid ailəsi üzvü tələbələrle görüş keçirilib. Tədbiri Tərbiyə işləri üzrə prorektor, dosent Mahir Səfərov açaraq, tələbələrə qarşıdan gələn bayramlar münasibətilə təbrik edib. O, tələbələrə universitetin rektoru, professor Gəray Gəraybəylinin təbrik və salamlarını çatdıraraq, xalqımızın qürur və and yeri olan qəhrəman şəhidlərimizin müqəddəs xatirəsinin həmişə böyük ehtiramla yad edildiyini söyləyib: "Əziz tələbələr, bilin ki, hər zaman yanınızdayıq. Sizinlə hər görüş dekanlar və müəllimlər üçün, hər birimiz üçün çox xoşdur. Universitet rəhbərliyi, müəllimlər və tələbə təşkilatları hər zaman sizin təhsilinizə, inkişafınıza və gələcəyinizə dəstək olmağa, problemlerinizi həll etməyə hazırdır. Bu bayram günlərində tariximizin bezi məqamlarını xatırladıb, sizi kövrəltmək istəmirəm. Sizlər igid vətən övladlarının yadigarlarısınız və onların adını ləyaqətlə yaşadırsınız. Hər birinizə uğurlar, firavan həyat, xoş ovqat arzulayıram!"

Prorektor Tibbi və bioloji fizika kafedrasının professoru, universitet üzrə Qızıl Aypara Cəmiyyətinin sədri Hüseyin Abiyevə xüsusi təşəkkürünü bildirib: "Hüseyin müəllim bayram münasibətilə şəhid ailə üzvlərinə maddi və mənəvi dəstək göstərmək məqsədilə mükafat fondu ayırıb. Eyni zamanda, Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Qoşqar İsmayılov da bu nəcib təşəbbüsə qoşulub, tələbələr üçün əlavə maliyyə yardımı nəzərdə tutub. Bu diqqət və qayğı, bir daha universitet ailəmizin həmrəyliyini, humanist ruhunu nümayiş etdirir". Professor H. Abiyev çıxışında bildirib ki, biz döyüş meydanında

qalib gəldiyimiz kimi, elm, diplomatiya və inkişaf sahəsində də həmişə qələbələr qazanmalıyıq: "Əminəm ki, indi bu auditoriyada oturan gənclər öz nailiyyətləri gələcəkdə Azərbaycanın adını dünya miqyasında daha da ucaldacaqlar". Sonra I Müalicə-profilaktika fakültəsinin dekanı Elşad Novruzov, İctimai səhiyyə fakültəsinin dekanı Qalina Qəniyeva, Stomatologiya fakültəsinin dekanı Elmira Əliyeva və THİK-in sədri Qoşqar İsmayılov da tələbələrə təbrik edərək, xoş arzularını çatdırıblar. Tədbirin sonunda prorektor M. Səfərov tərəfindən tələbələrə hədiyyə paketləri təqdim olunub.

Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoratlığı, Həmkarlar İttifaqı Komitəsi (HİK) və Respublika Qızıl Aypara Cəmiyyətinin ATU üzrə şöbəsinin təşəbbüsü ilə universitetdə çalışan şəhid ailə üzvləri ilə görüş təşkil olunub.

Görüşdə çıxış edən HİK sədri, dosent Cahangir Qasimov şəhid ailə üzvlərini qarşıdan gələn Novruz və Ramazan bayramları münasibətilə universitetin rektoru, professor Gəray Gəraybəylinin adından təbrik edib, xoş arzularını

Şəhid ailəsi üzvü olan əməkdaşlara bayram hədiyyəsi verilib

çatdırıb. C. Qasimov bildirib ki, istər Birinci, istərsə də İkinci Qarabağ müharibələrində çoxsaylı şəhidlər vermişik: "Bir zamanlar torpaqlarımızın işğaldan azad olunması bəzilərimizə əlçatmaz görünürdü. Lakin Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi, şəhid və qazilərimizin qəhrəmanlığı sayəsində Qarabağımız işğaldan tam azad edildi. Bu gün hər birimiz qürur hissi ilə başımızı dik tuturuq". HİK sədri şəhid ailə üzvlərinin

qayğıları ilə maraqlanıb, onların problemlərinin daim diqqətdə saxlanıldığını nəzərə çatdırıb. Daha sonra Respublika Qızıl Aypara Cəmiyyətinin ATU üzrə sədri, professor Hüseyin Abiyev çıxış edərək şəhid ailə üzvlərini bayramlar münasibətilə təbrik edib, ölkədə daim sülh və əmin-amanlığın hökm sürməsinə arzulayıb. Tədbirin sonunda şəhid ailə üzvlərinə bayram hədiyyəsi olaraq, pul mükafatları təqdim edilib.

İlaxır çərşənbə böyük coşqu ilə qeyd olunub

Universitetimizin "Təbib" Tədris İdman Mərkəzində İlaxır çərşənbə münasibətilə bayram tədbiri keçirilib. Martın 17-də mərkəzin heyətində (kampusda) təşkil olunan tədbirin təşəbbüskarı mərkəzin müdiri Qələndər Aslanov olub. Bildirilib ki, bu ənənənin əsası ötən ildən qoyulub. Tədbir açılış və iştirakçıların salamlanması ilə başlayıb. Aparıcı Novruz bayramının fəlsəfi, xalqımızın həyatındakı yeri və rəmzi mənə yükü barədə qısa məlumat verib. Qeyd edilib ki, Novruz təbiətin oyanışı, yenilənmə, birlik və bərəkətin simvolu olmaqla milli-mənəvi dəyərlərimizin daşıyıcısıdır. Bayram proqramının bədii hissəsi tələbələr

rin fəal iştirakı ilə yadda qalıb. "Musiqi dayananda don" və "Mahnını tap" kimi əyləncəli oyunlar iştirakçıları arasında maraqla qarşılanıb, komanda yarışları isə tədbirə dinamika qatıb. Ümumi rəqs hissəsində kampusda əsl bayram ab-havası yaşanıb. Proqram çərçivəsində Novruz tapmacaları və bayram nümunələri də təqdim olunub. Səməni, paxlava və şəkərbura kimi bayram atributları ilə bağlı səsləndirilən tapmacalar tədbirin folklor məzmununu zənginləşdirib. Tədbirin kulminasiya nöqtəsi ümumi yallı və milli rəqslər olub. Tələbə və müəllimlərin birgə iştirakı ilə keçirilən bu hissə bayramın birlik və həmrəylik ruhunu əks etdirib. Bayram ənənələrinə uyğun olaraq tonqal qalanıb, iştirakçıların onun üzərindən tullana-raq qədim adəti yaşadıblar. Tədbirin Ramazan ayına təsadüf etməsi nəzərə alınaraq oruc tutan tələbələr üçün iftar süfrəsi də təşkil olunub. Sonda iştirakçılar bir-birini bayram münasibətilə təbrik edib, xatirə şəkilləri çəkdirdilər.

Martın 17-də Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin təşkilatçılığı ilə, komitənin nəzdində fəaliyyət göstərən "Şəfa" ansamblının Novruz bayramı münasibətilə konsert proqramı təşkil olunub. Tədbir universitetin tələbələri, müəllim heyəti və qonaqlar tərəfindən maraqla qarşılanıb.

"Şəfa" ansamblı bayram konserti verib

Tələbələrin ifasında klassik və müasir musiqilər təqdim olunub

Tələbələrin ifasında klassik və müasir musiqilər, eləcə də populyar xarici və yerli ifalar təqdim olunub. Səhnə çıxışları tamaşaçılara tələbə həyatının yalnız dərs və imtahanlardan ibarət olmadığını, eyni zamanda yaradıcılıq və incəsənətlə zəngin olduğunu nümayiş etdirib. Tədbirin aparıcıları tələbələr İsa Nayibov və Aydan Qocayeva olub. Onlar çıxışları arasında tamaşaçılarla ünsiyyət quraraq gecəyə xüsusi rəng qatıb, proqramı maraqlı və dinamik şəkildə təqdim ediblər. Konsert "Game of Thrones" musiqisi ilə açılıb. Daha sonra pianoda solo ifa ilə Ghazaləh Neməti çıxış edib. "Ey gözəl" mahnısı Nicat Əhmədovun ifasında səsləndirilib. "Catalina" mahnısı ilə tədbir daha da canlanıb. Tələbələr bu mahnını, eləcə də "Bambaxşka biri" və "I Will Survive" kimi məşhur ifaları alqışlarla qarşılayıblar. Tələbələrin ifasında səsləndirilən "Piçıldaşan ləpələr" isə hər kəsin ruhunu sanki gizli bir sahile apararaq xatirələr dünyasına səyahət etdirib. Gecədə Cansu Güzel "Sil Baştan", Roza Ağayeva isə "Vur ürəyim" mahnılarını ifa edərək tamaşaçıların rəğbətini qazanıb. "Skyfall" ifası ilə proqram davam edib, daha sonra Elmira Rəhimovanın repertuarından "İntizar"

mahnısı səsləndirilib. Nicat Əhmədov "Fairytale" mahnısı ilə səhnəyə çıxaraq tamaşaçılara enerjili anlar yaşadıb. Nicat Əhmədov və Məryəm Nayibovanın birgə təqdimatında "Bayatılar" ifası maraqla qarşılanıb. Ardınca "Kara Sevda", "Hit the Road Jack", "Bu aşk fəzla sana" və "Sən gəlməz oldun" mahnıları səsləndirilib. İfaçılarından Xədicə İsazadə, Şövkət Qulizadə, Liva Bitmez, Nigar Mehdiyeva, Aysel Ağayeva, Zərifə Mehəriyeva və Sara Adayeva da maraqlı musiqi nömrələri ilə çıxış ediblər. Konsert "Die With a Smile" mahnısı ilə yekunlaşıb. Tədbirdə, həmçinin instrumental ifalar da yer alıb. Skripkada Şəms Cərcəlli, Nigar Dadaşzadə, Onur Mirzeyev və Tural Yusifli, tarda Abdülrahim Mürsəlov, gitarada Ramazan Məmmədov və Məhəmməd Məmmədov, pianoda isə Xədicə Sədiyeva və Samir Səfərov öz çıxışları ilə yadda qalıblar. Gecənin sonunda təşkilatçılara və iştirakçılara təşəkkür bildirilib, tələbələrin ifaları xüsusi vurğulanaraq onların bu tədbirə bəxş etdiyi enerji və musiqi ab-havasının unudulmaz olduğu qeyd edilib.

Kursantlar tonqal ətrafında yumurta döyüşdürüb

Novruz və Ramazan bayramları münasibətilə daha bir tədbir Hərbi tibb fakültəsində təşkil edilib. Fakültə rəisi, tibb xidməti polkovniki Məhərrət Rzayev şəxsi heyəti təbrik edib, möhkəm cansağlığı, xidmətdə uğurlar və gələcək fəaliyyətlərində nailiyyətlər arzulayıb.

Rəsmi hissənin davamı olaraq xidmətdə fərqlənən kursantlar fəxri fərmanlarla təltif olunub, bir sıra kursantlara təşəkkür elan edilib. Bu cür təşviq tədbirlərinin şəxsi heyət arasında intizamın möhkəmləndirilməsi və xidmətə məsuliyyətli yanaşmanın artırılması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıdığı bildirilib. Daha sonra milli adət-ənənəmə uyğun olaraq bayram tonqalı qalanıb, Novruz bayramının rəmzlərindən olan yumurta döyüşdürmə mərasimi keçirilib. Şəxsi heyət musiqinin müşayiəti ilə bayram proqramında fəal iştirak edib. Keçirilən tədbirin şəxsi heyətin mənəvi-psixoloji vəziyyətinin yüksəldilməsi, kollektiv ruhun gücləndirilməsi və milli-mənəvi dəyərlərin təbliği baxımından böyük əhəmiyyət kəsb etdiyi vurğulanıb.

"Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam"

Azərbaycan dili kafedrasında Tələbə Elmi Cəmiyyətinin (TEC) "Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam" mövzusunda konfransı təşkil olunub.

Kafedranın müdiri, professor Natavan Hacıyeva konfransın əhəmiyyətini vurğulayaraq bildirib ki, belə tədbirlər gənclərin milli kimlik şüurunun formalaşmasında Azərbaycan dilinin və milli dəyərlərin rolunu gücləndirir, elmi düşüncə tərzinin inkişafına və araşdırma bacarıqlarının formalaşmasına töhfə verir.

Tədbirdə TEC-in fakültə üzrə nümayəndəsi Xuraman Mustafayeva da iştirak edib. Konfrans çərçivəsində tələbələr müxtəlif mövzularda maraqlı məruzələr təqdim ediblər. Məruzələrdə Azərbaycan xalqının zəngin tarixi, milli-mənəvi dəyərləri, Ana dilimizin qorunması, gənclərin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi, müasir dövrdə milli kimliyin qorunmasının əhəmiyyəti və Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi rolu geniş şəkildə işıqlandırılıb.

Çıxış edən tələbələr arasında II Müalicə-profilaktika fakültəsindən Həsənov Nihad, Paşazadə Asi, Əliyeva Aytac, Mirimli Aysu, Alışova Aytac, Qurbanov Rüstəm; İctimai səhiyyə fakültəsindən Cəfərzadə Şəms; Stomatologiya fakültəsindən isə Bəndəliyev Nihad yer alıb. Məruzələr iştirakçılar tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb və geniş müzakirələr aparılıb.

Əməkdaşımız ADNSU tələbələrinə təlim keçib

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetində (ADNSU) İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyinin (İRİA) dəstəyi ilə "IDEALISE 2" inkubasiya proqramının növbəti təlimi baş tutub.

"Komandanın qurulması və co-founder strategiyası" mövzusunda hərslənən təlim ATU-nun Elmi tədqiqatların idarə olunması departamentinin startap koordinatoru, mentor, dosent Ayət Cəfərova tərəfindən keçirilib.

Sessiya zamanı iştirakçılara startap komandalarında rolların bölgüsü (CEO, CTO, CMO, CFO), motivasiya, əmək bölgüsü, işə götürmə və xarici xidmətlərdən istifadə (outsourcing) prinsipləri haqqında ətraflı məlumat verilib.

Təlimin sonunda tələbələr effektiv komanda formalaşdırmaq, liderlik bacarıqlarını tətbiq etmək və startap mühitində əməkdaşlıq mədəniyyətini gücləndirmək üzrə bilik və bacarıqlar əldə ediblər.

Martin 12-də universitetimizdə yuxarı kurs tələbələri, magistrantlar və rezidentlərlə görüş keçirilib. Əvvəlcə Tərbiyə işləri üzrə prorektor, dosent Mahir Səfərov görüş iştirakçılarına rektor, professor Gəray Gəraybəylinin salamlarını və bu gün təqdim olunacaq mühüm yeniliklərlə bağlı təbriklərini çatdırıb.

Hərbi xidmətlə bağlı mühüm yeniliklər tələbələrə çatdırılıb

Son dəyişikliklər məzunlarımızın zabit rütbəsində və həkim kimi hərbi xidmət keçməsinə nəzərdə tutur

Prorektor qeyd edib ki, ölkəmizdə "Hərbi xidmətkeçmə haqqında Əsasnamə" və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" qanunlara edilən son dəyişikliklərlə əlaqədar bir sıra yeniliklər qüvvəyə minib: "Bununla bağlı Müdafiə Nazirliyinin Tibb Xidmətinin rəisi, tibb polkovniki Anar İsmayılov, Milli Müdafiə Universitetinin rektorunun elm üzrə müavini, Hərbi Elmi-Tədqiqat İnstitutunun rektoru, milli təhlükəsizlik və hərbi elmlər sahəsi üzrə fəlsəfə doktoru, general-mayor Arif Həsənov və Hərbi tibb fakültəsinin rəisi, tibb xidməti polkovniki Məhərrəzəyev Mələmət verəcəklər".

Çıxış edən tibb xidməti polkovniki A.İsmayılov bildirib ki, görüşün əsas məqsədi dövlət rəhbərliyinin həkimlərə göstərdiyi yüksək etimad tələbələrə çatdırmaq və son vaxtlar "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" qanuna edilən dəyişikliklər barədə onları məlumatlandırmaqdır: "Əvvəllər ali təhsili olan şəxslər bir il, ali təhsili olmayanlar isə bir il altı ay hərbi xidmət keçirdi. Həkim ixtisası üzrə məzun olanlar da əsgər kimi xidmət edir, ən yaxşı halda sanitariya-təlimatçı və zifəsində çalışır və xidmətin sonunda əsgər rütbəsi ilə ehtiyata buraxılırdılar".

Onun sözlərinə görə, bu vəziyyət həkimlərin peşə biliklərindən tam istifadə olunmasına imkan verirdi. Buna görə də Müdafiə Nazirliyinin Tibb Xidməti tərəfindən yeni təkliflər hazırlanaraq təqdim edilib: "Biz düşünürük ki, həkimlər bir il və ya bir il altı ay müddətində sadəcə əsgər kimi xidmət etmək əvəzinə, məhz öz peşələri üzrə fəaliyyət göstərməlidirlər. Bu həm dövlət, həm də ordu üçün daha faydalı olar". A.İsmayılov deyib ki, təkliflər yüksək səviyyədə dəstəklənib və qısa müddətdə qanunvericiliyə müvafiq dəyişikliklər edilib: "Yeni qaydalara əsasən, məzunlar əvvəlcə Milli Müdafiə Universitetinə göndəriləcəklər. Burada onlar qısamüddətli zabit hazırlığı kursu keçəcəklər. Bir aylıq hazırlıq kursundan sonra mə-

zunlara leytenant hərbi rütbəsi veriləcək və onlar bir il müddətində zabit kimi xidmət edəcəklər. Bu dövrdə onlar maaş alacaq və bütün zabitlərin malik olduğu hüquq və təminatlardan yararlanacaqlar. Xidmət müddəti başa çatdıqdan sonra gənc həkimlər öz seçimlərinə uyğun olaraq ya da ehtiyata bura xıla biləcəklər".

Polkovnikin bildirdiyinə görə, leytenant rütbəsi gələcəkdə digər xüsusi rütbəli dövlət qurumlarında işləmək üçün də əlavə imkanlar yaradır. A.İsmayılov əlavə edib ki, yeni sistemdə ərazi prinsipi də nəzərə alınacaq. Bu isə gənc həkimlər üçün əlavə rahatlıq yaradacaq: "Məsələn, Şəmkirdə yaşayan bir həkim xidməti davam etdirmək istəsə, onun həmin bölgədə işlə təmin olunmasına çalışılacaq. Bu da əlavə yaşayış və məskunlaşma problemlərinin qarşısını alacaq və xidmətin daha rahat keçməsinə imkan yaradacaq". Sonra Milli Müdafiə Universiteti rektorunun müavini Arif Həsənov çıxış edib. Nəzərə çatdırıb ki, indiyədək ali təhsil almış gənclər digər vətəndaşlar kimi ümumi qayda da hərbi xidmətə çağırılırlar və bir il müddətində müxtəlif vəzifələrdə xidmət edirdilər: "Bu xidmət dövründə onların ixtisasına uyğun imtiyaz və ya xüsusi yaşayış mərkəzində saxlanılırlar. Bu dəyişikliklərin də əsas məqsədi ali təhsilli, xüsusilə də tibb sahəsində yüksək hazırlığa malik gənclərin bilik və bacarıqlarından daha səmərəli istifadə etməkdir". Qeyd olunub ki, yeni yaşayışa

əsasən, ali təhsilli həkimlərin hərbi xidmət dövründə məhz öz ixtisasları üzrə fəaliyyət göstərmələri üçün hüquqi baza yaradılıb. Beləliklə, həm dövlət, həm ordu, həm də gənc mütəxəssislər bundan fayda əldə edəcək.

General-mayorun sözlərinə görə, əsgərlər üçün ilkin hazırlıq kursu təxminən 45 gün davam edir. Həkimlər üçün isə adaptasiya və hazırlıq kursu təxminən bir ay müddətində keçiriləcək. Bu müddətdə onlar hərbi intizam qaydaları, silahlardan istifadə, hərbi etik davranış, həmçinin hərbi tibb xidmətinə tətbiq olunan sənədləşmə və tibbi qeydiyyat qaydaları ilə tanış olacaqlar: "Leytenant rütbəsi aldıqdan sonra onlar zabit statusu ilə xidmət edəcək, hərbi tibb müəssisələrində öz ixtisasları üzrə fəaliyyət göstərəcəklər".

A.Həsənov onu da bildirib ki, yeni tətbiq olunan sistem gənc həkimlərin sosial təminatını da nəzərə alır. Onun sözlərinə görə, hərbi xidmət dövründə zabit kimi fəaliyyət göstərən həkimlər üçün yaşayış və sosial məsələlər dövlət tərəfindən təmin edilir: "Əgər hərbi xidmətə cəlb olunan həkim ailəlidirsə və ki rayonda yaşayırsa, onun mənzil kirayəsi dövlət tərəfindən ödənilir. Məsələn, Gəncədə xidmət edən və ailəsi ilə birlikdə yaşayan bir həkim kirayə mənzildə qalarsa, həmin kirayə haqqı dövlət tərəfindən qarşılanırlar".

Tədbir tələbələrin çoxsaylı suallarının cavablandırılması ilə yekunlaşıb. Çıxış edənlər və o cümlədən kafedra müdiri Məhərrəzəyev onları maraqlandıran məsələlərə aydınlıq gətiriblər.

Qabil ABDULLAYEV

Vərəmlə mübarizə bütün cəmiyyətin vəzifəsidir

Hər il Ümumdünya Vərəmlə Mübarizə Günü'nün qeyd olunması vərəm xəstəliyi ilə mübarizənin global əhəmiyyətinin bir daha önə çıxarır. Bu münasibətlə Azərbaycan Tibb Universitetinin Ağciyər xəstəlikləri kafedrasında elmi tədbir keçirilib.

Tədbiri açan kafedra müdiri, dosent Rafiq Bayramov bildirib ki, bu gün yalnız əlamətdar tarix deyil, eyni zamanda vərəm xəstəliyi ilə bağlı ictimai maarifləndirmənin artırılması baxımından mühüm bir fürsətdir. O qeyd edib ki, vərəm bəşəriyyətin mövcud olduğu dövrdən etibarən müşahidə edilən ən qədim infeksiyon xəstəliklərdən biridir. Xəstəliyin törədicisinin 144 il əvvəl, vərəm əleyhinə dərmanların isə təxminən 82 il əvvəl kəşf olunmasına baxmayaraq, bu

xəstəlik bu gün də global problem olaraq qalmaqdadır. Tədbirdə pulmonologiya ixtisası üzrə I kurs rezidenti Təhmin Muradov vərəm haqqında geniş məruzə ilə çıxış edərək, xəstəliyin mikrobioloji xüsusiyyətləri və statistik göstəriciləri barədə ətraflı məlumat verib. O bildirib ki, Mycobacterium tuberculosis bakteriyasının kəşfi vərəmin diaqnostika və müalicəsində mühüm dönüş nöqtəsi olub və bu sahədə elmi yanaşmaların inkişafına təkan verib. Çıxışda vurğulanı ki, vərəm tənəffüs sistemi xəstəlikləri arasında xüsusi yer tutur və dünyada geniş yayılmış infeksiyon xəstəliklərdən biridir. Statistik göstəricilərə əsasən, hər il milyonlarla insan bu xəstəliyə yoluxur və yüz minlərlə insan həyatını itirir. Xüsusilə aşağı və orta gəlirli ölkələrdə xəstəliyin yayılması daha yüksəkdir ki, bu da sosial-iqtisadi amillər, qeyri-kafi

qidalanma və HIV/AIDS kimi yeni infeksiyalarla əlaqələndirilir. Azərbaycanda vərəmlə mübarizə istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirilir. Xəstələrin müayinəsi və müalicəsi, o cümlədən dərman davamlı formaların müalicəsi dövlət tərəfindən təmin olunur. Son illərdə xəstələnmə və ölüm göstəricilərində azalma müşahidə olunsa da, bu sahədə davamlı nəzarətin vacibliyi qeyd edilir. Məruzədə bildirilib ki, klinik olaraq vərəm latent və aktiv formalara bölünür. Latent formada simptomlar müşahidə olunmur və xəstə yoluxdurucu olmur, aktiv formada isə xəstəlik klinik əlamətlərlə özünü göstərir və yoluxdurucu hesab edilir. Xəstəliyin

ən çox rast gəlinən forması ağciyər vərəmi olsa da, digər orqan və sistemlərin zədələnməsi halları da mümkündür. Əsas simptomlar sırasında uzunmüddətli öskürək, qanlı belgəm, döş qəfəsində ağrı, qızdırma, gecə tərləmələri, arıqlama və ümumi zəiflik, diaqnostika üsulları kimi isə rentgen müayinəsi, belgəmin mikroskopiyası və müasir molekulyar testlər göstə-

rilir. Müalicənin mərhələli şəkildə, adətən 6 ay müddətində aparıldığı və dərmanların düzgün qəbulu ilə effektiv nəticələrin əldə olunduğu bildirilib. Elmi tədbiri yekunlaşdıran R.Bayramov vurğulayıb ki, vərəmlə mübarizə yalnız tibb işçilərinin deyil, bütövlükdə cəmiyyətin üzünə düşən mühüm vəzifədir. Tədbirdə tələbələr, rezidentlər və professor-müəllim heyəti iştirak edib.

Həyatla ölüm arasında keşik çəkənlər

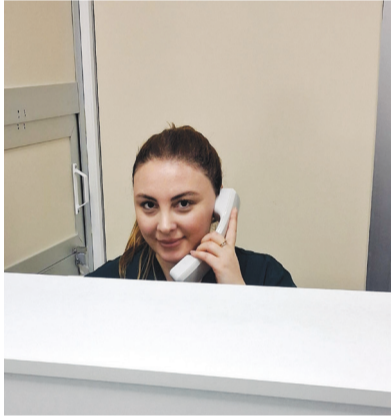
Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Anesteziologiya-reanimatologiya və intensiv terapiya şöbəindən reportaj

İnsana arzulanan ən böyük nemət cansağlığıdır. Bu nemət təhlükə altına düşəndə isə, ümid qapısı tibb müəssisələri olur. Xəstəxanaların ən həssas və strateji bölmələrindən biri Anesteziologiya-reanimatologiya və intensiv terapiya şöbəsidir. Burada saniyələr bəzən tələləri həll edir. Obrazlı desək, bu şöbə həyatla ölüm arasında qurulan körpü, "yenidən diriltmə" və bərpa məntəqəsidir.

Bu dəfə yolumuzu Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə Klinikasına saldıq. Məqsədimiz Anesteziologiya-reanimatologiya və intensiv terapiya şöbəsinin fəaliyyəti ilə yaxından tanış olmaq, yaradılan şəraiti və bu çətin, məsuliyyətli sahədə çalışan insanların gündəlik iş ritmini izləmək idi.

Gündəlik intensiv dinamika

Şöbənin qeydiyyatçısı **Ləman Ələkbərovanın** sözlərinə görə,

gün ərzində əsasən kardioloji və ümumcərrahiyyə əməliyyatlarından çıxan xəstələr qəbul olunur: "Əməliyyatdan gələn xəstələr adətən bir gün reanimasiyada qalır. Vəziyyət stabil olduqdan sonra profilə uyğun şöbəyə köçürürlər. Ağırlaşma hallarında isə bu müddət 2-3 gün, bəzən bir həftəyə qədər uzana bilər. Təcili tibbi yardımla gətirilən və ya əməliyyat olunmadan müalicə alan xəstələr də olur. Müvafiq terapiya nəticəsində sağalaraq evə buraxılan pasiyentlərimiz kifayət

qədərdir". Bu sözlərdən də aydın olur ki, şöbə yalnız əməliyyatsonrası nəzarət mərkəzi deyil, həm də ağır vəziyyətdə daxil olan xəstələrin stabilizasiyası üçün mühüm tibbi platformadır.

12 çarpayılıq həyat postu

Anesteziologiya-reanimasiya və intensiv terapiya şöbəsinin müdiri **Məmməd Abasov** bildirir ki, şöbə-

də 12 reanimasiya yatağı mövcuddur. Hər çarpayının başında hemodinamik göstəriciləri izləyən monitorlar, süni tənəffüs aparatları və digər zəruri avadanlıqlar quraşdırılıb. Şöbə 7/24 rejimində fasiləsiz fəaliyyət göstərir və həm terapevtik, həm də cərrahi profilli xəstələri qəbul etmək imkanına malikdir. COVID və post-müharibə dövründə də yüksək səviyyədə fəaliyyət göstərdiklərini xatırladan şöbə müdiri diqqətə çatdırıb ki, klinikada 19 əməliyyatxana gecə-gündüz xəstələrin xidmətindədir: "Demək olar ki, bütün növ cərrahi əməliyyatlar – uşağ cərrahiyyəsi, ümumi cərrahiyyə, orqan köçürülməsi, uroloji, kardioloji, nefroloji, üz-çənə cərrahiyyəsi, baş-boyun cərrahiyyəsi, ginekoloji əməliyyatlar, burun-qulaq-boğaz, neyrocərrahiyyə, travmatologiya və ortopediya və s. uşuqla həyata keçirilir. Xəstəxanada icra olunan bütün əməliyyatlar zamanı keçirilən anestezioloji xidmətlər beynəlxalq standartlara cavab verir. Gün ərzində orta hesabla 30-60 arası cərrahi əməliyyat icra

olunur. Bu əməliyyatların əksəriyyəti yüksək anestezioloji risk daşıyan pasiyentlər üzərində aparılır. Hətta digər tibb müəssisələrində qəbul edilməyən mürəkkəb xəstələr də burada uğurla əməliyyat olunur. Şöbədə 1 professor, 3 tibb elmləri üzrə fəlsəfə doktoru və 25 rezident-həkim çalışır. 42 tibb bacısı və kiçik tibb işçisi isə xəstələrin fasiləsiz qulluğundadır. Tibbi heyətin bilik və bacarıqlarının artırılması üçün mütəmadi kurs və treninqlər təşkil edilir".

Reanimasiya və intensiv terapiya – fərqli anlayışlar, eyni məqsəd

Klinikanın anestezioloq-reanimatoloqu **Aybəniz Bayramova**

reanimasiya ilə intensiv terapiya anlayışlarının fərqi belə izah edir: "Reanimasiya "yenidən diriltmə" deməkdir. Burada ürək dayanması, klinik ölüm, qan dövranının pozulması kimi həyati təhlükəli hallar baş verə bilər. İntensiv terapiya isə xəstəni ağır və kritik vəziyyətdən çıxarmaq üçün həyata keçirilən kompleks tədbirlərdir. Əməliyyatın gedişində gözlənilməz qanaxmalar, hemodinamik pozuntular baş verə bilər və biz həmin anda xəstənin reanimasiyaya köçürülməsini qərara alırıq". Onun sözlərinə görə, uzunmüddətli süni tənəffüs aparatında qalan xəstələrin ağciyər funksiyalarının və digər həyati parametrlərinin bərpası üçün intensiv terapiya mühüm rol oynayır. Qan qazının yoxlanılması, tənəffüs parametrlərinin

normallaşdırılması və ağrı nəzarəti bu mərhələnin əsas istiqamətlərindəndir.

Nizam-intizam və peşəkarlıq

Böyük tibb bacısı **Nuranə Babayeva** bildirir ki, şöbədə işin təşkili ciddi nəzarət altındadır: "Səhər növbə təhvil-təslimi aparılır, həkim təyinatları icra olunur, prosedurlar

rın düzgünlüyü yoxlanılır. Xüsusi preparatların qeydiyyatı, xəstəlik tarixlərinin aparılması daim nəzarətdədir. Şöbənin təmizliyi, avadanlıqların dezinfeksiyası və xəstələrin qidalanması xüsusi diqqət mərkəzindədir". Həftənin müəyyən günlərində keçirilən iclaslarda xüsusi hallar müzakirə olunur, tibbi personalın məlumatlılığı və koordinasiyası gücləndirilir. Transplantasiya əməliyyatı keçirmiş xəstələr üçün ayrıca zallar ayrılır və fərdi nəzarət təmin edilir.

Gənc həkimlərin yetişdiyi məktəb

Anesteziologiya-reanimatologiya ixtisası üzrə II kurs rezidenti **Taciyyə Sadıqova** universitet klinikasında çalışdığı həm nəzəri, həm də praktik baxımdan böyük üstünlük kimi dəyərləndirir: "Epidural və spinal anesteziyaların tətbiqi, orotraxeal və nazotraxeal intubasiyalar, post-operativ xəstələrin izlənməsi – bütün bunları təcrübəli həkimlərin nəzarəti altında icra edirik. Müxtəlif politravmalar, respirator distress sindromu, septik vəziyyətlər kimi

ağır klinik halların idarə olunması komandamızın çevikliyini göstərir". Onun fikrincə, müxtəlif istiqamətlərdə ixtisaslaşmış professor və

mütəxəssislərin bir məkanda fəaliyyət göstərməsi rezidentlərin peşəkar formalaşmasına mühüm töhfə verir.

Xəstə məmnuniyyəti – əsas prioritet

Şöbədə müalicə alan xəstə **Qəmbər Ənvərov** da tibbi personalın diqqət və qayğısından razılıqla söz açır: "Bağırısaq keçməməzliyi ilə bağlı əməliyyat olunmuşdum. Sonra problem yarandı və bu klinikaya müraciət etdim. Həkimlərin, tibb bacılarının, bütün personalın xidmətindən çox razıyam. Sağalmağımız üçün əllərindən gələni edirlər".

Hər qərar həyati əhəmiyyət daşıyır

Reanimasiya şöbəsi sadəcə tibbi avadanlıqların toplandığı məkandır deyil. Bu, peşəkarlığın, operativ qərarvermənin, komanda işinin və insan həyatına sonsuz məsuliyyətin birləşdiyi məkandır. Burada hər saniyə dəyərlidir, hər qərar həyati əhəmiyyət daşıyır. Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Anesteziologiya-reanimatologiya və intensiv terapiya şöbəsi isə bu məsuliyyətli missiyanı yüksək peşəkarlıq və insaniliklə yerinə yetirərək, sözlün həqiqi mənasında həyat keşikçisi funksiyasını öz üzərinə götürüb.

Arif MƏMMƏDLİ

Qlaukoma görmə itkisi və görmə sahəsinin daralmasına səbəb olur

Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Oftalmologiya şöbəsində **Qlaukoma Günü ilə əlaqədar maarifləndirmə seminarı təşkil olunub.**

Şöbə müdiri, dosent Qurban İsmayılov çıxış edərək, toplantının əsas məqsədinin insanları qlaukomanın riskləri və qarşısının alınması yolları barədə məlumatlandırmaq olduğunu bildirib: "Qlaukoma, göz içi təzyiqinin yüksəlməsi nəticəsində göz sinirinin zədələnməsinə səbəb olan ciddi xəstəlikdir. Erkən mərhələdə əksər hallarda heç bir simptom

müşahidə olunmur, lakin sonrakı mərhələlərdə görmə itkisi və görmə sahəsinin daralması baş verir".

Q.İsmayılov əlavə edib ki, artıq bir neçə ildir universitetimizin rektoru, professor Gəray Gəraybəylinin təşəbbüsü ilə belə günlərdə Oftalmologiya şöbəsi tərəfindən tələbələrə pulsuz əməliyyat imkanları təqdim olunur.

Toplantıda şöbə əməkdaşlarının iştirakı ilə "Qlaukoma: qarasu" və "Gizli oğru" mövzusunda mühazirələr dinlənilib, diskussiyalar aparılıb.

I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının dosenti, t.ü.f.d.Taryel Ömərov beynəlxalq elmi jurnalda rəyçi fəaliyyəti ilə bağlı sertifikatla təltif olunub.

Nüfuzlu beynəlxalq nəşriyyat ATU-nun dosentini təltif edib

Belə ki, nüfuzlu beynəlxalq nəşriyyat olan Springer Nature tərəfindən T.Öməröva 2025-ci il ərzində "Obesity Surgery" jurnalına təqdim olunan 4 elmi məqalənin ekspert qiymətləndirilməsində (peer-review) iştirakına görə "Reviewer certificate" verilib. Qeyd edək ki, elmi məqalələrin ekspert qiymətləndirilməsi sistemi – peer-review akademik nəşrlərdə mühüm mərhələ hesab olunur. Bu sistem elmi tədqiqatların keyfiyyə-

tinin artırılması, nəticələrin etibarlılığının təmini, orijinallığın qiymətləndirilməsi və plagiat hallarının qarşısının alınmasına xidmət edir. Mütəxəssislərin fikrincə, rəy sistemi elmi jurnallar üçün bir növ "keyfiyyət süzgeci" rolunu oynayır və yalnız elmi baxımdan dəyərli tədqiqatların nəşrinə imkan yaradır. Bu proses jurnalların nüfuzunun artmasına və elmi araşdırmaların daha yüksək səviyyədə aparılmasına mühüm töhfə verir.

Dərmanlarla bağlı praktik və texnoloji aspektlər təhlil olunub

Bu günlərdə **Naxçıvan Dövlət Universitetində əczaçılıq istiqaməti üzrə təhsil alan tələbələr və professor-müəllim heyəti üçün "Dərman formalarının təsnifatı və texnoloji xüsusiyyətləri" mövzusunda elmi-praktik vebinar təşkil olunub.**

Universitetimizin Əczaçılıq texnologiyası və idarəçiliyi kafedrasının dosenti Əfsanə Məmmədova mə-

ruzə ilə çıxış edib. Məruzə zamanı dərman formalarının müasir təsnifatı, onların texnoloji hazırlanma xüsusiyyətləri, müxtəlif dərman formalarının üstün və məhdud cəhətləri, istehsal və tətbiq prosesində nəzərə alınmalı əsas amillər, həmçinin bu sahədə mövcud müasir yanaşmalar haqqında geniş məlumat verilib. Tədbirdə dərman formalarının yalnız nəzəri deyil, həm də praktik və texnoloji

aspektləri üzrə təhlili aparılıb. Xüsusilə bərk, maye, yumşaq və steril dərman formalarının hazırlanması zamanı istifadə olunan texnoloji prinsiplər, keyfiyyət göstəriciləri və onların farmasevtik effektivliyə təsiri iştirakçıların diqqətinə çatdırılıb. Vebinar interaktiv müzakirə şəraitində keçib, iştirakçıları maraqlandıran suallar cavablandırılıb və mövzu ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Pasiyentlərin təhlükəsiz müalicəsinə dair elmi konfrans keçirilib

Pasiyent Təşkilatları İttifaqı tərəfindən "Yeni Klinika" tibb mərkəzində "Pasiyentlərin təhlükəsiz və müasir müalicəsi" mövzusunda elmi konfrans keçirilib. Konfransda ATU-nun Nevrologiya kafedrasının əməkdaşları da iştirak ediblər.

Tədbir çərçivəsində "Nevroloji pasiyentlərin təhlükəsiz və etik müalicəsi: yeni çağırışlar və həll yolları" mövzusunda panel müzakirəsi təşkil olunub. Panel zamanı müasir tibb pasiyent təhlükəsizliyinin təmin olunması, etik prinsiplərə riayət edilməsi və tibbi məxfiliyin qorunmasının əhəmiyyəti xüsusi vurğulanıb.

Müzakirələrdə epilepsiya, demensiya, nadir nevroloji xəstəliklər və uşaqlarda nevroloji reabilitasiya sahəsində təbii olunan müasir yanaşmalar barədə fikir mübadiləsi aparılıb. Eyni zamanda pasiyent hüquqlarının qorunması, elmi tədqiqatların etik standartlara uyğun aparılması və müalicə prosesində pasiyent yönümlü yanaşmanın əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb.

Əməkdaşımız beynəlxalq konfransda iştirak edib

Buxara Dövlət Tibb İnstitutu, Respublika Ana və Uşaq Sağlamlığı üzrə İxtisaslaşdırılmış Elmi-Praktik Tibb Mərkəzi və Özbəkistan Mama və Ginekoloqlar Assosiasiyasının birgə təşkilatçılığı ilə "Mamalıq, ginekologiya və perinatologiyada innovativ yanaşmalar və multidissiplinar inteqrasiya" mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçirilib.

Tədbirə Özbəkistan, Rusiya, Qazaxıstan, Azərbaycan və Türkiyədən aparıcı mütəxəssislər qatılıb. ATU-nun Uşaq cərrahiyyəsi kafedrasının assistenti Namiq Xəlilov konfrans çərçivəsində "Uşaqlarda inkişaf qüsurları və omar-büzdüm nahiyəsinin anomal törəmələrinin diaqnostikası və cərrahi müalicəsi" mövzusunda elmi məruzə ilə çıxış edib. O, həmçinin "Perinatal təbabət - rəylər və əks-fikirlər" adlı sessiyanın moderatoru və sədri qismində fəaliyyət göstərib. Peşəkar dialoq platformasına çevrilən konfransda mama-ginekoloqlar, pediatrlar, uşaq cərrahları, reanimatoloqlar və genetiklər təcrübə mübadiləsi apararaq müasir klinik həlləri müzakirə ediblər.

Tədbirin programında ana və uşaq sağlamlığı xidmətlərinin strateji inkişafı, mamalıq və perinatologiyanın aktual problemləri, pediatriya və reanimasiyanın müasir aspektləri, eləcə də gənc alimlərin elmi araşdırmaları yer alıb.

"Depressiya dünyada ən çox rast gəlinən psixi xəstəliklərdən biridir və bütün xəstəliklər arasında yayılması baxımından ikinci yerdədir". Bu fikirləri Psixiatriya kafedrasının professoru Zəfər Əliyev "Təbib" qəzetinə açıqlamasında bildirib. Qeyd edib ki, bu mənzərə xüsusilə COVID pandemiyası zamanı aydın görünürdü.

Depressiya: qadınlar kişilərdən daha çox əziyyət çəkir

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatlarına görə, dünyanın yetkin əhalisinin təxminən 6%-nin depressiyadan əziyyət çəkdiyini söyləyən professor, onların arasında qadınların kişilərdən daha çox olduğunu vurğulayıb. Mütəxəssis depressiyanın yüngül, orta və ağır ola biləcəyinə də toxunaraq, onun somatizə olunmuş və ya maskalanmış, "depressiyasız depressiya" adlanan formasına xüsusi diqqət çəkib.

Xatırladı ki, depressiyanın səbəbləri fərqlidir: "İlk növbədə irsi xarakter daşıyır. Eyni zamanda bu tip depressiya haqqında məlumatlılıq, əhval-ruhiyyəni intellektual şəkildə anlamaqda, duyğularını izah etməkdə çətinlik çəkmək və psixiatriya ilə bağlı hər şeydən qorxmaq, həmçinin psixi xəstəlik, psixiatr, psixiatriya müəssisəsinə müraciət, müalicə, antidepressantlar da əsas səbəblər-

dəndir. Bu, başqa bir psixi pozuntu – məsələn, panik pozuntusu, yuxusuzluq və ya asılılıq (alkoqolizm, narkomaniya, toksikomaniya) adı altında da özünü göstərə bilər". Onun fikrincə, əvvəlcə bədənin orqan patologiyasını istisna etmək lazımdır. Buna əsasən, praktikada müəyyən orqan və ya orqan sistemini müalicə edən mütəxəssislər tərəfindən müayinə olunmuş xəstələri müşahidə etmək mümkündür: "Bu, ürək-damar və ya tənəffüs sistemləri, mədə-bağırsağ traktı və başqa sistemlər, dərinin səthində ağrı ola bilər. Təbii ki, bacarıqlı mütəxəssis öz sahəsində müalicə üçün fiziki əsaslar olmadıqda və ya müalicəyə cavab almadıqda, xəstəni psixiatra yönləndirir. Buna görə də effektiv müdaxilə üçün vaxtında psixiatrla məsləhətləşmək və pozuntunun xroniki hala gəlmə ehtimalını azaltmaq vacibdir".

Antidepressantlardan müalicə üçün istifadə olunduğunu deyən professor Z.Əliyev hazırda effektiv müalicə rejimi seçməyə imkan verən geniş çeşiddə dərmanların mövcudluğunu diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, belə vəziyyətlərdə psixoterapiya nəzərdən qaçırılmamalı və müalicə yalnız psixiatrlar tərəfindən aparılmalıdır.

Uşaqların boy inkişafına təsir edən faktorlar

Optimal qidalanma "çox yemək" deyil, spesifik ehtiyacları qarşılamaqdır

Son zamanlar valideynləri ən çox narahat edən məsələlərdən biri uşaqların boy inkişafının yaş normalarına uyğun olmamasıdır. Hər bir valideyn övladının sağlamlıq və fiziki cəhətdən normal böyüməsini arzulayır. Lakin boy artımının həmyaşlıqlarından geri qalması ailələrdə ciddi narahatlıq yaradır. Bir çoxları boy inkişafını yalnız genetik ilə əlaqələndirir, əslində bu proses bir çox daxili və xarici faktorun mürəkkəb kombinasiyasından asılıdır. Bəs, uşaqların boy artımına mane olan amillər hansılardır?

Boy artımına təsir edən faktorların başında düzgün qidalanma dayanır. Orqanizmin böyüməsi qidaların tərkibindəki komponentlərin lazımı miqdarda qəbulundan birbaşa asılıdır. Qidaların balanslı şəkildə qəbul edilməməsi fizioloji proseslərin pozulmasına, inkişafın ləngiməsinə və müxtəlif patologiyaların yaranmasına səbəb olur. İnkişafı zəiflədən amillərdən biri də hüceyrələrin yenilənməsi və böyüməsi üçün və cib makronutrient olan zülalların (ət, süd, yumurta, paxlalılar) qidada çatışmazlığıdır. Xüsusilə D vitamini, kalsium və sink çatışmazlığı sümüklərin bərkiməsinə və uzanmasına mənfi təsir göstərir.

Boy artımı üçün optimal qidalanma "çox yemək" deyil, yaş dövrlərinə uyğun spesifik ehtiyacları qarşılamaqdır. Müxtəlif yaş

qruplarında sümük və əzələ toxumasının tələb etdiyi maddələr fərqlənir. Sağlam yaşıllar, minerallar, kalsium, fosfor, keyfiyyətli zülal, omega-3 və D vitamini (xüsusilə qış aylarında) inkişafın əsas sütunlarıdır. Bu maddələrlə zəngin olan süd məhsulları, yumurta, balıq, qırmızı ət və tərəvüzlər (qoz, badam) gündəlik menyuda yaşa uyğun miqdarda yer alması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Həddindən artıq şəkər, qazlı və enerji içkiləri, duz, fast-fud və konservləşdirilmiş qidalar isə boy artımını ləngidir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, qeyri-səmərəli qidalanma təkə inkişafı ləngitmir, həm də piylənmə, diabet və ürək-damar xəstəlikləri riskini artırır.

Qidalanma ilə yanaşı, həyat tərzi də boy inkişafında həlledici rol oynayır. Yuxu rejimi bu faktorların başında gəlir; belə ki, yuxusuzluq bədənin bərpa prosesini dayandırır və böyüməni ləngidir.

Müasir dövrün ən böyük problemlərindən olan texnologiya asılılığı və hərəkətsizlik də uşaqların boy artımına mane olan səbəblərdəndir. Günboyu ekran qarşısında vaxt keçirmək əvəzinə qaçmaq, tullanmaq, üzümək və ya basketbol kimi idman növləri ilə məşğul olmaq sümüklərin inkişafını stimullaşdırır.

Dayaq-hərəkət aparatının formalaşmasına mənfi təsir edən əsas göstəricilərdən biri düzgün oturmamaqdır. Davamlı planşet və telefona baxmaq, habelə ağır mektəb çantaları daşımaq onurğanın əyilməsinə səbəb olur (skolioz və s.). Bu da uşa

ğın real boy artımının qarşısını alır və ya olduğundan daha qısa görünməsinə səbəb olur.

İnkişafın ləngiməsinə səbəb olan amillər sırasında hormonal pozuntular və xronik xəstəliklər, həzm sistemi problemləri və bağırsağ mikroflorasının pozulması (qidaların mənimsənilməməsi) kimi hallar, eləcə də psixoloji gərginlik və stress də yer alır.

Hər hansı səbəbdən, əgər övladınızın boy inkişafında problem müşahidə edirsinizsə, mütləq pediatr və endokrinoloqla məsləhətləşməli, profilaktik tədbirlər görməlisiniz. Unutmayın ki, sağlam qidalanma, aktiv həyat tərzi, düzgün yuxu rejimi və sevgi dolu bir mühit uşağınızın hərtərəfli inkişafının təminatıdır.

Avaxanım VƏLİBƏYOVA,
Qidalanma və tibbi ekologiya kafedrasının baş müəllimi

Dermatovenerologiya kafedrasında rezidentlərin iştirakı ilə elmi-praktik konfrans təşkil olunub. Tədbirin əsas məqsədi rezidentlərin elmi fəaliyyətinin təşviqi, dermatologiya və venerologiya sahəsində son yeniliklərin müzakirəsi, həmçinin klinik təcrübənin paylaşılması olub.

Konfrans çərçivəsində rezidentlər aktual mövzular üzrə elmi məruzələrlə çıxış ediblər. Məruzələrdə müasir

Klinik halların analizi və müasir müalicə strategiyalarının müzakirəsi tədbirin ən diqqətçəkən hissələrindən biri olub.

Rezident hazırlığı diqqət mərkəzində

diaqnostika üsulları, innovativ müalicə yanaşmaları, son illərdə tətbiq olunan yeni texnologiyalar və klinik protokollar haqqında ətraflı məlumat verilib. Eyni zamanda maraqlı və mürəkkəb klinik halların təhlili aparılıb, onların diaqnostikası və müalicə taktikası müzakirə olunub.

Təqdim olunan mövzular iştirakçılar tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb, məruzələrdən sonra geniş elmi müzakirələr aparılıb.

Martin 18-də Tədris Cərrahiyyə Klinikasında rezident həkimlər üçün növbəti elmi seminar keçirilib. Rezidentura və magistratura şöbəsi ilə klinikanın Klinik-Diaqnostik Laboratoriya şöbəsinin birgə təşkil etdiyi seminar "Müasir gənclərdə endokrin disbalanslar: klinik-laborator yanaşma" mövzusunda həsr olunub. Tədbirin moderatoru, Rezidentura və magistratura şöbəsinin müdiri müavini, assistent Namiq Xəlilov çıxışında qeyd edib ki, klinikanın laboratoriya şöbəsi təkə yüksək səviyyədə tibbi xidmət göstərməklə kifayətlənmir, eyni zamanda universitetdə ixtisaslı kadrların hazırlanmasına mühüm töhfə verir.

Klinik-Diaqnostik Laboratoriya şöbəsinin müdiri Leyla Həşimova çıxışında endokrin pozğunluqların düzgün

diaqnostikasında laborator analizlərin roluna diqqət çəkib. O bildirib ki, hormon analizlərinin düzgün interpretasiyası və klinik məlumatlarla kompleks şəkildə qiymətləndirilməsi diaqnostik dəqiqliyi artırır.

Mütəxəssis qalxanabənzər vəzi xəstəliklərinin laborator diaqnostikasına da toxunaraq qeyd edib ki, TSH, T3 və T4 göstəriciləri hipotiroidizm, hipertireoz və tiroidit kimi xəstəliklərin aşkarlanmasında mühüm rol oynayır. O, həmçinin anti-TPO və anti-Tg kimi autoimmün markerlərin erkən diaqnostikada və fərdi müalicə yanaşmasının müəyyənləşdirilməsində əhəmiyyətini vurğulayıb. Seminarda məruzə ilə çıxış edən

laboratoriyanın II kurs həkim-rezidenti Sara Cavadzadə gənclərdə hormon disbalanslarının laborator diaqnostikasını geniş şəkildə təqdim edib. O, insulin, qlükoza, lipid profili, LH, FSH, testosteron, prolaktin, kortizol, TSH, T3 və T4 kimi göstəricilərin klinik əhəmiyyətindən danışaraq, hormon nisbətlərinin diaqnostik roluna bağlı konkret nümunələr təqdim edib.

Elektrik məfhumunun tarixi minilliklərə gedib çıxa da, onun geniş şəkildə tətbiq olunması 18 və 19-cu əsrlərə təsadüf edir. Elektrik haqqında anlayışımızın kökləri qədim yunan dövrünə qədər uzanır, burada filosoflar və mütəfəkkirlər bu sirli qüvvənin təbiətini anlamağa cəhd etmişlər.

Təxminən e.ə. 600-cü ildə yunan riyaziyyatçısı və filosofu Miletli Tales əhəmiyyətli bir kəşfə imza atıb: o, kəhrəba çubuğu xəz parça ilə sürtdükdə, çubuğun xəzin tülklərini cəzb etdiyini aşkarlayıb. Bu, statik elektrik hadisəsinin qeydə alınmasının ilk müşahidəsi idi və bu hadisə gələcək

demək olar ki, hamısı elektriki generasiya etmək qabiliyyətinə malikdir. Fəal şəkildə siqnal göndərə bilməyən hüceyrələr zəif mənfi elektrik yükünə malikdir və bu hal hüceyrələrimizin təbii sükunət halıdır. İon adlandırdığımız yüklü atomların hesabına bədənımız elektrik tutumuna malik olur (bədənımız üçün ən vacib isə natrium, kalium, kalsium və xlor ionlarıdır). İlk iki ionun müsbət elektrik yükü daşması hər birimizə məlumdur. Hüceyrələrimiz elektrik siqnalını daşmadıqda, hüceyrə xaricində natrium ionlarının konsentrasiyası hüceyrə daxilindəkindən yüksək olur. Kalium ionları üçün isə əksini deyə bilərik. Hüceyrə membranının daxili və xaricində

kanallar vasitəsi ilə yalnız seçilmiş ionlar hüceyrəyə daxil ola və ondan çıxır. Bədənımızdə sinir sisteminin neyronları informasiyanı ötürməyə məsuldur və öz membranlarında gərginliklə idarə olunan həm natrium, həm də kalium kanallarına malikdir. Kənarından az miqdarda ionlar neyrona daxil olduqda, bu kanallar hüceyrə membranının potensialını dəyişə bilər. İonların sayı kifayət qədər böyük olduqda, hüceyrə özünün sükunət halından çıxır. Təsir potensialı membran gərginliyinin sürətli dəyişmə ardıcılığından ibarətdir. Bu potensial ardıcıl baş verən depolyarlaşma və repolyarlaşma fazalarından ibarətdir. Tutaq ki, təsadüfən isti sobaya

İnsan - bioelektrik sahəsinə malik canlı generatordur

alimlərin elmi işlərinin əsasını qoyub. Daha sistemli yanaşmanın əsasını qoymaq isə sonrakı yunan alimləri, məsələn Aristotel və Arximed kimi şəxslərin səylərini tələb edirdi. İslam aləmində məşhur ərəb fizik və riyaziyyatçı Əl-Həzən elektrik sahəsi üçün verdiyi elmi metodun praktik tətbiqləri məhdud olsa da, gələcək əsrlərdə elektrik sahəsinin daha geniş tətbiqinə zəmin yaratmışdır. 1740-cı illərdə alman alimi Evald Georg fon Kleyst və holland alimi Pieter van Mussçenbroek müstəqil şəkildə elektrik yükünü saxlaya bilən Leyden qabını yaratdılar. Bu cihaz elektrik tədqiqatlarını inqilabi şəkildə dəyişdirdi və alimlərə nəzarət oluna bilən və təkrarolunan təcrübələr aparmağa imkan verdi. İtalyan bioloqu Luigi Galvani 18-ci əsrin sonlarında diqqətəlayiq bir kəşf etdi. Galvaninin ölü qurbağaların ayaqları ilə apardığı təcrübələr göstərdi ki, fərqli metalları qurbağanın əzələlərinə tətbiq etməklə onları hərəkət etdirmək mümkün olur. Bu da "heyvan elektriki"nin mövcudluğunu göstərirdi. Galvaninin izahının səhv olmasına baxmayaraq, onun işi bioelektrik sahəsinin əsasını qoydu və elektrik ilə canlı orqanizmlər arasındakı əlaqəni araşdırmaq üçün əlavə tədqiqatlara yol açdı.

Bizim etdiyimiz bütün hərəkətlərə bədənımızdən keçən elektrik siqnalları nəzarət və düzəliş edir. Elektrik adlandırdığımız məfhum atomlar arasındakı elektron axınından ibarətdir. Bədənımızə isə böyük sayda atomlar kütləsi daxil olduğundan, özümüz də elektrik generasiya edə bilərik. Bədənımızdəki elektrik keçiriciliyindən fərqli olaraq elektrik naqillərində elektronlar təyinat nöqtəsinə çatmaq üçün naqil boyunca axırlar, yalnız bir özəkdən digərinə sıçrayış edirlər. Bədənımızdəki sinaps "alışmaları" isə rəqəmsal ("0" və "1" - dən ibarət) siqnalların ötürülməsini xatırladır. Bədənımızdəki hüceyrələrini

ionların konsentrasiyasının və elektrik yüklərinin fərqi hesabına elektrokimyəvi qradiyent yaranır ki, bu da öz növbəsində ionların hərəkətini şərtləndirən potensial enerjini yaradır. Qradyent, neyronlarda təsir potensialının yaranmasında, maddənin membrandan aktiv daşınma mexanizmləri ilə daşınmasında həlledici rola malikdir. Konsentrasiya və elektrik yükü qradiyentləri ionların hərəkətinin ümumi dinamikasına və hüceyrənin malik olduğu funksiyalara təsir edir. Elektrokimyəvi qradiyentin olmaması hüceyrə funksiyalarının pozulmasına səbəb olur. İon kanalları bioloji membranın iki səthini birləşdirən körpü rolunu oynayır. Bu körpü natrium, kalium, kalsium və xlor ionlarının hüceyrəyə daxil olmasını və çıxmasını mümkün edən zülallardan ibarətdir. İon kanalını yaradan zülallar müxtəlif elektrofizioloji xüsusiyyətlərə malikdir. Membran potensialının kiçik dəyişmələri ilə daxiləki yük ümumi elektrik yükünə nəzərən fluktuasiya edir və bəzi ion kanalları aktivləşir. Yeni kanalların fəaliyyəti elektrik gərginliyi ilə idarə olunur. Belə

toxunmuşuq. Bizim neyronlarımızdakı təsir potensialları hüceyrələrin bir-biri ilə bağlantı qurmasına kömək edir. Başqa sözlə, əlimizdəki neyronlar beynimizə o isti soba barədə informasiya göndərir. Deməli, bu misaldakı kimi, kiçik həyəcanlaşmanın təsiri ilə ən yaxın neyronun hüceyrə membranında gərginliklə idarə olunan natrium ion kanalı açılır. Daha sonra natrium ionları hüceyrə daxilinə axır. Belə hal depolyarizasiya adlanır. Natrium ionlarının sürətli axını hüceyrə daxilində müsbət yükün miqdarını onun xaricindəkinə nisbətən kəskin artırır. Bu hal membranın sükunət halının tam əksinədir. Natrium axını daxili gərginliyin artmasına səbəb olur. Növbəti repolyarlaşma adlanan fazada isə natrium-kalium nasosu natrium ionlarını hüceyrə daxilindən qovur və kalium ionlarını çəkir, neyron daxilində mənfi yük onun xaricindəkindən çox olur. Yeni membran əvvəlki sükunət halına qayıdır. Orqanizmin öz fəaliyyəti müddətində generasiya etdiyi sahə onun məxsusi fiziki sahəsi adlanır. Orqanizmin tədqiqi üçün tətbiq olunan fiziki metodlar həmin məxsusi sahələrin qeyd olunmasına əsaslanır. Buna tipik misal kimi elektrokardiografiyanı deyə bilərik. Bədənımızin akkumulyatorunu - elektrik mənbələrini enerji mənbəyi olan qələvi ilə qidalandırmaq lazımdır. Bildiyimiz kimi, xəstəlik törədiciləri olan viruslar, mikroblar və bakteriyalar qələvi mühtdə yaşaya bilmirlər. Buna görə də turşu-qələvi tarazlığına riayət olunması bədən xəstəliklərdən qoruyur. Orqanizm mayələrinin turşuluğunu normada saxlamaq və beləliklə də onu lazımı qədər enerji ilə təmin etmək həlledici amildir.

Şahmərdan ƏMİROV,
Tibbi və bioloji fizika kafedrasının dosenti, fizika elmləri doktoru

Alimlərimiz yeni nanogel ixtira edib

Alimlərimiz tərəfindən hazırlanmış yeni preparat – "Parodontitin müalicəsi üçün fitosom tərkibli nanogel" – Avrasiya Patent Təşkilatı tərəfindən patentləşdirilib. Əczaçı, histoloq və stomatoloqlardan ibarət qrup uzunmüddətli multidissiplinar araşdırmalar nəticəsində təbii xammal əsaslı innovativ müalicə vasitəsi hazırlayıb. Patentin sahibi, Əczaçılıq texnologiyası və idarəçiliyi kafedrasının dosenti Sevil Mehraliyeva preparatın müasir "Drug Delivery" sistemində əsaslandırığını bildirir: "Nanohissəciklər sayəsində aktiv maddələr selikli qişanın dərin qatlarına və iltihab ocağına daha effektiv çatdırılır. Fitosom strukturu bitki mənşəli bioloji aktiv maddələrin hüceyrə membranından keçidini asanlaşdırır, nanogel forması isə preparatın ağız boşluğunda uzun müddət qalaraq tədricən sərbəstləşməsinə imkan verir". Tədqiqatın nəticələri həm laborator, həm də klinik mərhələdə təsdiqlənib. ATU-nun Elmi Araşdırmalar Mərkəzində (EAM) Transmission Elektron Mikroskopiyası vasitəsilə nanohissəciklərin ölçüsü və stabil strukturu müəyyən edilib. Stomatologiya kafedrasında aparılan klinik sınaqlarda isə parodontit zamanı sağalma müddətinin qısaldığı və iltihabın sürətlə azaldığı müşahidə olunub. Bu patent, Azərbaycan nanotexnoloji dərman preparatlarının istehsalı və milli brendin formalaşması istiqamətində mühüm addımdır. İxtiraçılar sırasında, həmçinin Sitologiya, embriologiya və histologiya kafedrasının müdiri, professor Eldar Qasımov, Əczaçılıq texnologiyası və idarəçiliyi kafedrasının dosenti Nailə Zülfüqarova, EAM-ın Elektron mikroskopiya şöbəsinin müdiri, dosent Fuad Rzayev, Terapevtik stomatologiya kafedrasının dosenti Şəhla Yusubova və Əczaçılıq texnologiyası və idarəçiliyi kafedrasının dissertantı Bəhruz Məmmədovun adları var.

Allergik xəstəliklərin müasir diaqnostikası

Həmidə Ağarəhimova: Molekulyar allergodiaqnostika müalicənin effektivliyini əhəmiyyətli dərəcədə artırır

Allergik xəstəliklərin diaqnostikası və müalicəsində son illər mühüm yeniliklər baş verib. Bu məsələlərlə bağlı əməkdar elm xadimi, əməkdar həkim, tibb elmləri doktoru, Allergologiya və immunologiya kafedrasının müdiri, professor Lalə Allahverdiyevanın rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərən kafedranın assistenti və doktorantı Həmidə Ağarəhimova ətraflı məlumat verir.

Mütəxəssis bildirib ki, hazırda bütün dünyada olduğu kimi, ölkəmizdə də allergik xəstəliklərin diaqnostikası molekulyar səviyyədə aparılır. Bu zaman həssaslıq təkcə səbəbkar allergenə deyil, həmçinin allergenin tərkibindəki müxtəlif komponentlərə - yəni zülal (protein) strukturlarına

qarşı da müəyyən edilir. Bu yanaşma diaqnozun dəqiqliyini artırır, xəstəliyin proqnozunu daha düzgün qiymətləndirilməsinə və müalicə strategiyasının optimal şəkildə planlaşdırılmasına imkan yaradır. Onun sözlərinə görə, molekulyar allergodiaqnostika əsasən üç istiqamətdə mühüm rol oynayır: 1) ilk növbədə, həqiqi sensibillizasiya ilə çarpaz reaktivliyin ayırd edilməsinə imkan verir; 2) eyni zamanda, bəzi hallarda qida allergiyaları zamanı baş verə biləcək sistem reaksiyaların öncədən proqnozlaşdırılmasına şərait yaradır; 3) bundan əlavə, allergik xəstəliklərin yeganə etio-patogenetik müalicə üsulu hesab olunan allergen-spesifik immunoterapiya üçün düzgün xəstə seçiminin və uyğun allergen preparatlarının

təyin edilməsini təmin edir ki, bu da müalicənin effektivliyini əhəmiyyətli dərəcədə artırır. H.Ağarəhimova qeyd edib ki, hazırda molekulyar allergodiaqnostika üçün həm tək komponentli testlər (məsələn, ImmunoCAP Phadia), həm də çoxkomponentli mikroçip əsaslı platformalar mövcuddur (İSAC mikroçipi, ALEX və s.) və bu müasir texnologiyalar diaqnostikanın dəqiqliyini əhəmiyyətli dərəcədə yüksəldir. O vurğulayıb ki, allergik xəstəliklərin müasir diaqnostikası çoxpilləli alqoritm əsasında aparılır. Bu alqoritmin ilk mərhələsində xəstənin klinik simptomları qiymətləndirilir, növbəti mərhələdə isə ətraflı anamnez toplanılır. Buraya həm fərdi, həm də ailəvi allerqoloji anamnez daxildir.

Çünki allergik xəstəliklər irsi meylliliklə əlaqəli xəstəliklər qrupuna aiddir. Mütəxəssis əlavə edib ki, üçüncü mərhələdə spesifik allerqoloji testlər icra olunur. Bu testlər in vivo və in vitro üsullarını əhatə edir. In vivo testlərə dəri prik, intradermal və aplikasiyon (patch) testlər daxildir və xəstəliyin xarakterindən asılı olaraq, bu testlər remissiya dövründə aparılır. Bu yanaşma səbəbkar allergenin daha dəqiq müəyyən edilməsinə imkan verir. H.Ağarəhimova bildirib ki, səbəbkar allergenin təyini düzgün müalicə taktikasının seçilməsi baxımından olduqca vacibdir. Allergen-spesifik immunoterapiyanın tətbiqi nəticəsində uzunmüddətli remissiya əldə olunur və xəstəliyin gedişində əhəmiyyətli

yüngülləşmə müşahidə edilir. Sonda qeyd olunub ki, molekulyar allergodiaqnostika bu çoxpilləli alqoritmın ən müasir mərhələsi hesab olunur. Sevindirici haldır ki, hazırda Azərbaycanda da bu imkanlar mövcuddur və allergik xəstəliklərin diaqnostikası molekulyar səviyyədə uğurla həyata keçirilir.

Aytac ƏSƏDOVA

Tələbələr "Ümid yeri" Uşaq Evinde sosial aksiya keçirib

Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin təşkilatçılığı və "İŞIQ" Yardım Təşkilatının iştirakı ilə Novruz və Ramazan bayramları münasibətilə "Ümid yeri" Uşaq Evi ziyarət olunub.

Sosial layihə çərçivəsində tələbələrımız uşaqlarla bir araya gələrək onlar üçün şən və maraqlı proqram hazırlayıblar. Tədbir zamanı uşaqlar üçün bayram süfrəsi təşkil edilib, birlikdə film izlənilib, müxtəlif eyləncəli oyunlar keçirilib.

Təşkilatçılar bildirib ki, bu cür sosial fəaliyyətlərin məqsədi yalnız maddi yardım göstərmək deyil, eyni zamanda uşaqlara sevgi, diqqət və qayğı bəxş etməkdir. "İŞIQ" Yardım Təşkilatının nümayəndələri gələcəkdə də bu kimi layihələrin davam etdiriləcəyini və daha geniş miqyasda sosial təşəbbüslərin həyata keçiriləcəyini vurğulayıblar.

Hindistanlı tələbəmizin Azərbaycan sevgisi rəsm əsərlərində

Lamiaa Quamar Hindistan vətəndaşdır. Azərbaycan Tibb Universitetinin I Müalicə-profilaktika fakültəsinin 3-cü kursunda təhsil alır. İstedadlı tələbələrımızdendir. Güzəl rəsm əsərləri çəkir, universitetin ictimai həyatında fəal iştirak edir. ATU-nu seçməsi isə təsadüfi olmayıb.

etdim. Hazırda bir rəfiqəm mənim məsləhətimlə 1-ci kursda təhsil alır. O da hər şeydən razıdır.

Çalışıram ki, aktiv tələbələrdən olum, öz elmi potensialımı aşkara çıxarıram. Ona görə də universitetin Tələbə Elmi Cəmiyyətinin üzvüyəm. Cəmiyyət mənə elmi araşdırmalar aparmaq imkanı verir. Bu da olduqca yaxşı haldır. Asudə vaxtlarımızı səmərəli keçirməyimiz üçün universitetin Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin nəzdində fəaliyyət göstərən klublarda və idman yarışlarında iştirak edirəm. "Xarici tələbələrin səsi" klubunun (V.O.I.S) da üzvüyəm".

Lamiaa uşaqlıqdan rəsm əsərləri çəkməyi xoşlayır. Ailələrində, demək olar ki, hamı rəsm çəkməklə məşğuldur. Lamiaa hansısa rəssamlıq məktəbini bitirməyib, müəllimi anası olub.

Əsərlərinin arasında Novruz bayramına həsr etdiyi rəsm diqqətimi çəkdi. Nə zaman çəkdiyini soruşdum: "Universitetdə Novruz bayramı ilə bağlı tələbələrarası rəsm yarışları keçirilirdi. Mən də özümü sınamaq qərarına gəldim və Novruzla əlaqədar bir əsər çəkdim. Doğrudur, qalib ola bilmədim. Amma münisflər heyəti əsərimi bəyəndi.

Hindistanda da eyni yerlər var ki, Novruz bayramı qeyd olunur. Bayramla bağlı müəyyən qədər məlumatlıyam. Azərbaycanda Novruz bayramı tədbirlərində iştirak etmiş, hətta alovun üzərindən tullanmışam. Lamiaa deyir ki, gərgin, stresli anlarını rəsm çəkməklə ötürür. Bu zaman özünü rahat

hiss edir, həm də bacarığını ortaya qoymuş olur: "Noyabrda iki rəsm yarışını keçiriləcək. Hər ikisində iştirak edəcəyəm. Biri öz ölkəmin mədəniyyətini əks etdirən rəsm olacaq, o biri isə Azərbaycanın Zəfər Gününə həsr olunub".

Tələbəmiz Azərbaycana haqda da fikirlərini bölüşdü: "Ölkənizi çox sevirem, Bakı güvənli, sakit bir şəhərdir. Burada özümü rahat hiss edirəm. Hər şənbə Dənizkənarı Bulvarı gedir, "Dəniz Mall"ın qarşısında oturub dənizi seyr edirəm. Fikrimdən mavi Xəzər, Dənizkənarı

Bulvarın da rəsmi çəkmək keçir. Sizde hər yerdə şəhidlərə abidə qoyur, rəsmlərinə yer ayırırlar. Universitetimizin həyatında da şəhidlərin xatirəsinə abidə ucaldılıb. Sizin şəhidlərə qoyduğunuz hörmət və ehtiram məni çox duyğulandırır. Amma bizdə fərqlidir, yalnız xüsusi nəzərdə tutulmuş yerlərdə bunu edirlər".

Lamiaa milli yeməklərimizi də bəyənilib. Kabab, dolma, şahplov, qazan yeməklərini çox xoşlayıb. Qutab, qoğal, şəkərbura, paxlavanın da ayrı ləzzəti olduğunu bildirir.

Belə ki, rəfiqələri universitetin yuxarı kursunda oxuyur. Onlar universitet barədə xoş təəssüratlarını Lamiaa ilə bölüşüb, lazımı məlumatları veriblər. Lamiaa da dostlarının tövsiyələrinə qulaq asaraq, ATU-nu seçib və peşman olmayıb. Universitet həyatından və müəllimlərdən razıdır: "Universitet ürayimcə olduğu üçün mən də tətildə ölkəmizə döndəndə rəfiqələrimə Tibb Universitetində oxumalarını tövsiyə

Allah rəhmət eləsin!

I Uşaq xəstəlikləri kafedrasının əməkdaşları Səbirə Hüseynovaya bacısı **Rufa Abdulla qızı Hüseynovanın** vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Ailə təbabəti kafedrasının əməkdaşları kafedranın assistenti

Şahla Məmmədovanın vaxtsız vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Piylənmə anlayışı dəyişir

ABŞ-də aparılan yeni araşdırma ölkədə piylənmənin miqyası ilə bağlı rəqəmləri kəskin şəkildə dəyişir. "Mass General Brigham" mərkəzinin aqimləri tərəfindən hazırlanan yeni araşdırmalara əsasən, ABŞ-də insanların təxminən 70%-i (əvvəlki göstərici 40% idi) piylənmədən əziyyət çəkir.

"The Lancet Diabetes & Endocrinology" jurnalında dərc olunan tədqiqatda qeyd olunur ki, yeni model yalnız bədən kütlə indeksini (BMI) deyil, həm də bel çevrəsi və bədən yağının paylanması kimi göstəriciləri nəzərə alır.

Tədqiqat 300 mindən çox insanın məlumatı əsasında aparılıb. Nəticələr göstərib ki, xüsusilə yaşlı şəxslər arasında piylənmə riski artıb. 70 yaşdan yuxarı insanların təxminən 80%-nin yeni meyarlara görə piylənmədən əziyyət çəkdiyini vurğulanıb.

Qeyd olunub ki, bu yanaşma BMI ilə görünməyən artıq yağlanmanı daha dəqiq müəyyən etməyə imkan verir. Yeni metodologiya diabet və ürək-damar xəstəlikləri riskinin daha çox olduğunu göstərir. Həmçinin bildirilib ki, növbəti mərhələdə bu model piylənmənin qarşısının alınması və müalicə üsullarının təkmilləşdirilməsi üçün istifadə ediləcək.

Dünyadan bizimkilər

"Ən böyük arzum insan həyatını xilas etməkdir"

Universitetimizdə uzun illərdir ki, yerli tələbələrlə yanaşı, xarici ölkə vətəndaşları da təhsil alır. Hazırda 50-dən çox ölkədən 2600-ə yaxın xarici tələbəmiz var. Rubrikamızın budəfəki qonaqları ilə tanış olaq.

Azərbaycan əsilli **Məhəmməd Quluzadə** Qazaxıstan vətəndaşdır. Hazırda Stomatologiya fakültəsinin birinci kursunda təhsil alır. Deyir ki, hələ uşaq yaşlarından tibb sahəsinə marağı varmış. Məktəbdə oxuyarkən gələcək ixtisasını müəyyənləşdirmək üçün müxtəlif sahələri araşdırıb: "Təxminən 6-7-ci siniflərdən etibarən hansı universitetdə və hansı sahədə oxumaq istədiyimi düşünməyə başlamışdım. Bir müddət cərrahiyyə ilə stomatologiya arasında

tərəddüd etdim. Sonda stomatologiya üzrə təhsil almağa qərar verdim".

Məhəmmədin Azərbaycanı seçməsinin əsas səbəblərindən biri öz ölkəsinə yaxınlığı və burada özünü daha rahat hiss etməsidir: "Azərbaycan mənə daha yaxın və doğma gəlirdi. Həm də burada qohumlarımız yaşayır. Ona görə də təhsil üçün Azərbaycana seçdim".

M.Quluzadə universitetdə müəllim-tələbə münasibətlərinin yaxşı olduğunu vurğulayır: "Müəllimlərimiz çox anlayışlıdır. Hər hansı mövzunu başa düşmədikdə izah edir, lazım gələrsə bir neçə dəfə təkrarlayırlar. Bu da dərsləri daha yaxşı mənimsəməyə kömək edir".

Məhəmməd Azərbaycanda doğulub, 2015-ci ilə qədər Bakıda yaşayıb, daha sonra isə ailəsi ilə Qazaxıstana köçüblər. Təhsilini ingilis dilində alan tələbə əvvəllər bu dil üzrə hazırlıq keçdiyi üçün dərslərdə çətinlik çəkmir.

Boş vaxtlarında idmanla, o cümlədən üzgüçülük məşğul olmağı sevir, üstəlik, musiqiyə də maraq göstərir. O bildirir ki, Qazaxıstan və Azərbaycan mədəniyyətləri arasında xeyli oxşarlıqlar var, hər iki ölkə dostdur: "Qazaxıstanda azərbaycanlılar çox yaşayır və qaxaxlar bizə həmişə yaxşı münasibət göstərirlər. Mədəniyyət baxımından oxşarlıqlar var. Mətbəx isə bir qədər fərqlidir. Məsələn, qaxaxların məşhur yeməklərindən biri beşbarmaqdır".

Gələcək planlarından danışan tələbəmiz təhsilini daha da inkişaf etdirmək niyyətindədir: "Əsas məqsədim yaxşı mütəxəssis olmaqdır. Gələcəkdə harada işləyəcəyimi - Azərbaycanda, yoxsa Qazaxıstanda - zaman göstərəcək".

Digər tələbəmiz **Younis**

Hassan Jaffar isə II Müalicə-profilaktika fakültəsinin I kurs tələbəsidir,

Sudan vətəndaşdır.

İnsanların həyatını xilas etmək, onlara yardım göstərmək onun ən böyük arzudur.

Məhz buna görə həyatını tibbə həsr etmək qərarı verib:

"Hazırda mən savadlı və insanların güvənə biləcəyi həkim olmaq üçün elimdən gələni edirem. Hər zaman cəmiyyətə töhfə vermək istəmişəm. Fikrimcə, həkim ilk növbədə qayğıkeş, mərhəmətli və işinə məsuliyyətli olmalıdır. Həmçinin komandada işləməyi və həmkarlarına dəstək olmağı bacarmalıdır. Tibb özündə elm və mərhəməti birləşdirən bir sahədir".

Younis asudə vaxtlarında futbol oynamağı çox xoşlayır. Musiqiyə maraq göstərir, Azərbaycan musiqilərini də dinləyir:

"Həzin mahnıları dinləməyi xoşlayıram. Həftəsonu dostlarımla birgə bəzi oyunlar oynayırıq və bulvarda gəzməyə gedirik. Bakı çox gözəl və müasir şəhərdir. Gecələri isə daha əsrarəngiz olur".

ATU-dakı tədris prosesindən razılıq edən Younis məmnunluqla qeyd edir ki, dərslər maraqlı və interaktiv formatda keçirilir, tələbələr zəruri bilik və bacarıqları mənimsəyirlər.

Baş redaktor
MƏGRUR ƏLİYEV

Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər. Əlyazmalar geri qaytarılmır

"Təbib" qəzetinin kompüter mərkəzində yıgılır, səhifələri, ATU-nun "Təbib" nəşriyyatında çap olunur və universitet daxilində yayılır

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 98c
2-ci mərtəbə,
Tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisənziya H - 022633
İndeks - 0269
Sifariş - 0006
Sayı 800